

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET MERČEP protiv HRVATSKE

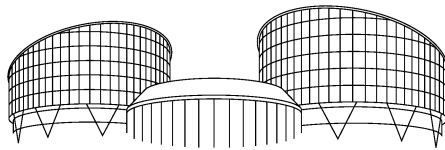
(Zahtjev br. 12301/12)

PRESUDA

STRASBOURG

26. travnja 2016.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

U predmetu Merčep protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *Predsjednica*,
Julia Laffranque,
Paul Lemmens,
Valeriu Griţco,
Ksenija Turković,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 15. ožujka 2016. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je temeljem zahtjeva (br. 12301/12) protiv Republike Hrvatske što ga je 14. veljače 2012. godine hrvatski državljanin g. Tomislav Merčep („podnositelj”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. M. Ujević, odvjetnik iz Zagreb. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj prigovara na nedostatak mjerodavnih i dostatnih razloga za njegov produljeni pritvor, protivno članku 5. stavku 3. Konvencije.

4. Dana 16. rujna 2013. godine Vlada je obaviještena o prigovoru, a ostatak zahtjeva proglašen je nedopuštenim.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1952. godine i živi u Zagrebu.

A. Kazneni postupak protiv podnositelja

6. Dana 10. prosinca 2010. godine Policijska uprava Zagrebačka (dalje u tekstu: „policija“) podnijela je kaznenu prijavu Županijskom državnom odvjetništvu u Zagrebu protiv podnositelja zahtjeva, navodeći da je 1991. godine kao zapovjednik policijske jedinice počinio ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Pozvala se na opsežan materijal dobiven tijekom prethodne istrage. Sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu također je obaviješten o predmetu. Predmet je odmah privukao veliki interes medija i medijsku pokrivenost.

7. Istoga dana, na temelju kaznene prijave koju je podnijela policija, sudac istrage ispitao je podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva osporio je navode policije te je odlučio da neće dati daljnji iskaz, naglasivši kako ima zdravstvenih problema. Predao je opsežnu medicinsku dokumentaciju iz koje je vidljivo da je pretrpio moždani udar 2007. godine.

8. Kasnije istoga dana Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu zatražilo je od suca istrage da otvori istragu u odnosu na podnositelja zahtjeva zbog sumnje na ratne zločine protiv civilnog stanovništva, kako se navodi u kaznenoj prijavi koju je podnijela policija. Posebno se oslonilo na materijale koje je hrvatskim vlastima dostavilo Tužiteljstvo Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (dalje u tekstu: „MKSJ“) vezano uz zločine koje je navodno počinila postrojba pod zapovjedništvom podnositelja zahtjeva.

9. Na zahtjev Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu, dana 13. prosinca 2010. godine sudac istrage ispitao je podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva odlučio se braniti šutnjom i odbio je dati bilo kakav iskaz.

10. Istoga dana sudac istrage otvorio je istragu u odnosu na podnositelja zahtjeva zbog sumnje na ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Sudac istrage utvrdio je na osnovi dostupnih materijala da postoji osnovana sumnja da je u razdoblju između listopada i prosinca 1991. godine, u svojstvu zapovjednika policijske jedinice, podnositelj zahtjeva naređivao proizvoljna uhićenja, zlostavljanja i ubojstva velikog broja civila, te da je nepoduzimanjem potrebnih mjera za sprječavanje i kažnjavanje odgovornih pristao na niz drugih proizvoljnih uhićenja, nezakonito oduzimanje imovine, zlostavljanje i ubojstva civila od strane njemu podređenih.

11. Tijekom istrage sudac istrage saslušao je trideset jednog svjedoka i zatražio međunarodnu pravnu pomoć od srpskih vlasti u pribavljanju iskaza od svjedoka. Također je dobio veliki broj relevantnih izvješća o analizama DNK posmrtnih ostataka žrtava, kao i izvješća o ekshumaciji i obdukciji te razne dokumente koji se odnose na postupanja jedinice pod zapovjedništvom podnositelja zahtjeva.

12. Na temelju dokaza prikupljenih tijekom istrage, dana 9. lipnja 2011. godine Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podiglo je optužnicu

protiv podnositelja zahtjeva pred Županijskim sudom u Zagrebu na temelju optužbi za ratne zločine protiv civilnog stanovništva. U optužnici su navedene dvadeset i dvije točke proizvoljnog uhićenja, protupravno oduzimanje imovine, zlostavljanje i ubojstva civila. Mjerodavni dio optužnice koja se odnosi na sudjelovanje podnositelja zahtjeva u tim djelima glasi:

„U razdoblju od 8. listopada do sredine mjeseca prosinca 1991., na području Zagreba i Pakračke Poljane, tijekom međunarodnog oružanog sukoba između oružanih snaga Republike Hrvatske i bivše [Jugoslavenske narodne armije] i paravojnih srpskih snaga, potpomognutih dragovoljcima iz ostataka bivše Jugoslavije, protivno članku 2., članku 3. stavku 1. točkama (a) i (c), člancima 13. i 32. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine i članku 4. stavcima 4. i 2. točki (a), članku 51. stavcima 2. i 6., 86. i 87. Dopunskog protokola Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. godine, koji se odnosi na zaštitu žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I), kao službenik u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, u okviru kojeg je postojala pričuvna postrojba Ministarstva unutarnjih poslova stacionirana u Pakračkoj Poljani i dijelom u Zagrebu, i kao zapovjednik te postrojbe ovlašten zapovijedati sebi podređenima i odgovoran za primjenu pravila međunarodnog humanitarnog prava o zaštiti civila, naređivao je nezakonita lišavanja slobode, mučenja i ubojstva civila, a kada nije bio prisutan na terenu, iako je znao da njemu podređeni nezakonito postupaju neovlašteno lišavajući slobodu, pljačkajući, zlostavljajući i ubijajući civilne osobe nije poduzeo mjere da takva nezakonita postupanja spriječi i suzbije, prihvaćajući time da njemu podređeni nastave s takvim postupanjima i opraštajući njihove posljedice [...]"

13. Dana 28. lipnja 2011. godine podnositelj zahtjeva uložio je prigovor na izmijenjenu optužnicu tvrdeći da optužnica nije bila potkrijepljena nikakvim relevantnim dokazima.

14. Dana 12. rujna 2011. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu odbilo je prigovor podnositelja zahtjeva na optužnicu kao neosnovan zbog toga što je bilo dovoljno dokaza koji podupiru zaključak da je postojala osnovana sumnja da je počinio kaznena djela za koja je bio optužen.

15. Dana 4. listopada 2011. godine Županijski sud u Zagrebu zatražio je nalaz i mišljenje vještaka o mogućnosti da podnositelj zahtjeva prati suđenje.

16. U izvješću od 14. prosinca 2011. godine sudski vještak utvrdio je da je uz odgovarajuće uvjete smještaja i liječnički nadzor podnositelj zahtjeva mogao pratiti suđenje.

17. U daljnjem tijeku postupka održane su brojne rasprave pred Županijskim sudom u Zagrebu. Ročište održano 29. ožujka 2012. godine bilo je odgođeno do 2. travnja 2012. godine zbog pogoršanja zdravstvenog stanja podnositelja zahtjeva tijekom ispitivanja svjedoka. Ročište održano 15. lipnja 2012. godine također je bilo odgođeno zbog zdravstvenog stanja podnositelja zahtjeva.

18. Kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva još uvijek je u tijeku.

B. Odluke o podnositeljevom pritvoru

19. Dana 10. prosinca 2010. godine podnositelj zahtjeva uhićen je u vezi s kaznenom prijavom što ju je protiv njega podnijela policija (vidi prethodni stavak 6.).

20. Istoga dana, nakon što je ispitao podnositelja zahtjeva (vidi prethodni stavak 7.), sudac istrage Županijskog suda u Zagrebu naložio je njegovo zadržavanje još četrdeset i osam sati zbog toga što bi mogao pokušati utjecati na svjedoke te zbog težine optužbi. Sudac istrage posebice je primijetio da je bilo potrebno ispitati oko četrdeset i tri svjedoka i da su navodi o ratnim zločinima protiv civilnog stanovništva pripisani podnositelju zahtjeva bili posebno ozbiljne prirode, uključujući ubojstva i teško zlostavljanje.

21. Po nalogu suca istrage i zbog zdravstvenog stanja podnositelja zahtjeva (vidi prethodni stavak 7.) on je bio smješten u zatvorsku bolnicu. Kasnije tijekom njegova smještaja liječio se i u specijalnoj bolnici za rehabilitaciju u Krapinskim Toplicama.

22. Dana 12. prosinca 2010. godine sudac istrage naložio je da podnositelj zahtjeva ostane u pritvoru još jedan dan.

23. Dana 13. prosinca 2010. godine sudac istrage odredio je istražni zatvor protiv podnositelja zahtjeva u trajanju od mjesec dana temeljem članka 102. stavka 1. točaka 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku (opasnost od utjecanja na svjedoke i težina optužbi), ponavljajući svoje ranije dane razloge.

24. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu protiv odluke suca istrage izvanraspravnom vijeću Županijskog suda u Zagrebu, pozivajući se na svoje zdravstveno stanje i tvrdeći da je prošlo dvadeset godina od kad su se navodni zločini dogodili.

25. Dana 17. prosinca 2010. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu odbilo je podnositeljevu žalbu kao neosnovanu. Mjerodavni dio rješenja glasi:

„Najprije treba napomenuti da je u vezi s kaznenim djelima pripisanim tuženiku, posebice u pogledu postupanja pričuvne [policije] pod njegovim zapovjedništvom, zatraženo ispitivanje velikog broja žrtava i svjedoka koji imaju relevantna saznanja o događajima iz razdoblja o kojemu je riječ. Bez obzira na vrijeme koje je prošlo od razdoblja o kojemu je riječ, velika je vjerojatnost da bi tuženik, koji je tek nedavno bio obaviješten o činjenicama kaznenih djela koja čine optužbe protiv njega, mogao pokušati kontaktirati sa [sljedećim] svjedocima [...] ako bi bio na slobodi. [Ti svjedoci] još uvijek osjećaju tjeskobu i strah te [bi tuženik mogao], kako bi umanjio svoju kaznenu odgovornost, izravno ili neizravno utjecati na njihove izjave i time ometati pravilan tijek istrage. Stoga, kako bi se izbjegla opasnost od utjecaja na svjedoke, sudac istrage ispravno je odredio tuženikov istražni zatvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 2. Zakona o kaznenom postupku.

Nadalje, s obzirom na način na koji je tuženik navodno počinio ratne zločine protiv civilnog stanovništva iz članka 120. Kaznenog zakona, a koji su kažnjivi kaznom zatvora u trajanju od dvadeset godina, sudac istrage pravilno je utvrdio da su okolnosti

kaznenih djela bile posebno teške i da opravdavaju istražni zatvor na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku. Ove posebno teške okolnosti kaznenih djela tiču se, prema mišljenju ovog vijeća, načina na koji su civili [...] bili nezakonito i proizvoljno lišeni slobode, kako je njihova imovina oduzeta bez ikakve pravne osnove, kako su bili fizički i psihički zlostavljani (često uz uporabu elektrošokova) i u konačnici ubijeni; te činjenice da su neka od tih nezakonitih djela bila počinjena po nalogu tuženika, dok druga nije spriječio iako ih je bio svjestan [...]"

26. Dana 5. siječnja 2011. godine sudac istrage produljio je istražni zatvor protiv podnositelja zahtjeva za dodatna dva mjeseca temeljem članka 102. stavka 1. točaka 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku (opasnost od utjecaja na svjedoke i težina optužbi). Utvrdio je da je bilo potrebno ispitati još svjedoka i ponovio svoje prijašnje nalaze koji se odnose na težinu optužbi protiv podnositelja zahtjeva.

27. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu na tu odluku, ponavljajući svoje prethodne tvrdnje, i dana 14. siječnja 2011. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu odbilo je njegovu žalbu kao neosnovanu.

28. Dana 9. ožujka 2011. godine sudac istrage produljio je istražni zatvor protiv podnositelja zahtjeva za dodatna dva mjeseca, pozivajući se na članak 102. stavak 1. točke 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku (opasnost od utjecaja na svjedoke i težina optužbi). Utvrdio je da je bilo potrebno ispitati još osam svjedoka i da su tvrdnje o težini optužbi još uvijek bile valjane.

29. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu na tu odluku, ponavljajući svoje prethodne tvrdnje, i dana 18. ožujka 2011. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu odbilo je podnositeljevu žalbu kao neosnovanu, pozivajući se na iste razloge kao i one navedene u svojim ranijim rješenjima.

30. Dana 9. svibnja 2011. godine sudac istrage produljio je istražni zatvor protiv podnositelja zahtjeva za dodatna dva mjeseca temeljem članka 102. stavka 1. točaka 2. i 4. Zakona o kaznenom postupku (opasnost od utjecaja na svjedoke i težina optužbi), ponavljajući svoje prethodne tvrdnje koje se odnose na težinu optužbi i utvrdivši da treba ispitati još pet svjedoka.

31. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu na tu odluku i dana 27. siječnja 2011. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu odbilo je njegovu žalbu kao neosnovanu, posebice ističući da je, s obzirom na težinu optužbi pripisanih podnositelju zahtjeva i s obzirom na to da je bio u pritvoru otprilike šest mjeseci, još uvijek prevladavao interes da ga se drži u pritvoru. Također je smatralo da bi trebao ostati u pritvoru dok se ne ispituju svi svjedoci.

32. Nakon podnošenja optužnice protiv podnositelja zahtjeva Županijskom sudu u Zagrebu (vidi prethodni stavak 12.), dana 10. svibnja 2011. godine izvanraspravno vijeće toga suda produljilo je pritvor određen protiv podnositelja do suđenja temeljem članka 102. stavka 1. točke 4.

Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi). Mjerodavni dio rješenja glasi:

„Prilikom procjenjivanja je li dodatno produljenje pritvora potrebno na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku, vijeće je sagledalo činjenice optužnice i utvrdilo da postoji osnovana sumnja da je okrivljenik Tomislav Merčep, u razdoblju između 8. listopada 1991. godine i sredine prosinca 1991. godine, kao službena osoba i zapovjednik pričuvne jedinice Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, ovlašten da zapovijeda njemu podređenima, naredio nezakonito lišavanje slobode, mučenje i ubojstva nekih civila. Kad on nije bio prisutan na terenu, iako je znao da njemu podređeni nezakonito postupaju neovlašteno lišavajući slobodu, pljačkajući, zlostavljajući, uzrokujući tjelesnu štetu, ubijajući civilne osobe, nije poduzeo potrebne mjere da takva nezakonita postupanja spriječi i suzbije, dakle, prihvaćajući time da njemu podređeni nastave s takvim postupanjima i opraštajući njihove posljedice.

[...]

Nadalje, počinitelji - pripadnici jedinice okrivljenika - uzeli su novac i dragocjenosti od svojih žrtava (automobili, nakit, kućanski aparati), te su ih nakon toga brutalno mučili, na primjer elektrošokovima putem indukcijskog telefona, razrezivanjem mišića i stavljanjem žica na otvorene rane, teškim premlaćivanjem, fizičkim zlostavljanjem, poniženjem i zaključavanjem u sobama bez kreveta ili sanitarnih čvorova. Osim toga, optužbe protiv okrivljenika također se odnose na incident u kojem su pripadnici jedinice pod njegovim zapovjedništvom ubili dvanaestogodišnju djevojčicu A.Z. ispaljivanjem šest metaka u glavu, zajedno s njezinom majkom M., koje su obje odvedene nakon što je njezin otac, M.Z., ubijen na svom pragu u Z.

Slijedom navedenog i imajući u vidu opseg nezakonitih postupanja za koja postoji osnovana sumnja da ih je okrivljenik počinio, a posebno broj žrtava kojih je, prema činjenicama optužnice, bilo više od dvadeset, sve civilne osobe, koje su bile brutalno mučene, pljačkane i ubijane ili su nestale, vijeće utvrđuje da je počinitelj postupao krajnje okrutno, brutalno, uporno i s izvanrednim stupnjem kaznene namjere.

Sve prethodno navedene okolnosti, prema mišljenju ovog vijeća, predstavljaju posebno teške okolnosti koje su prevladaju nad uobičajeno teškim okolnostima koje se odnose na takva kaznena djela. Pritvor je stoga potreban temeljem članka 102. stavka 1. točke (4) Zakona o kaznenom postupku [...]"

33. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu na to rješenje Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, osporavajući potrebu za njegovim pritvorom i navodeći niz materijalnih i postupovnih propusta.

34. Dana 6. srpnja 2011. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je podnositeljevu žalbu, potvrdivši rješenje Županijskog suda u Zagrebu. Vrhovni sud Republike Hrvatske posebice je primijetio:

„[...] točan je nalaz prvostupanjskog suda da još uvijek postoje razlozi za nastavak pritvora okrivljenika temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku.

Prema pravomoćnoj optužnici postoji relevantan stupanj osnovane sumnje da je okrivljenik počinio kazneno djelo iz članka 120. stavka 1. Kaznenog zakona, čime je ispunjen opći zakonski uvjet iz članka 102. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku.

[...]

Prema optužnici [...] ponašanje okrivljenika, prema mišljenju ovog drugostupanjskog suda, znatno nadilazi uobičajene okolnosti i posljedice takvih kaznenih djela, te predstavlja posebno teške okolnosti kaznenog djela koje je okrivljenik navodno počinio i koje opravdavaju pritvor na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku.

Okrivljenik u svojoj žalbi navodi da je došlo do teške povrede kaznenog postupka, bez pobližeg navođenja svoje tvrdnje. U tom pogledu drugostupanjski sud nije mogao utvrditi povrede koje je trebalo ispitati *ex officio*.

Žalbena tvrdnja o činjeničnim pogreškama neutemeljena je jer je prvostupanjski sud potpuno utvrdio činjenično stanje i naveo detaljne, valjane i jasne razloge za svoja utvrđenja, koje ovaj drugostupanjski sud u cijelosti prihvaća.

Okrivljenik se također pozvao na sudsku praksu Ustavnog suda Republike Hrvatske u njegovom rješenju U-III-1683/2008 od 7. svibnja 2008. godine i na članak 5. stavak 1. [Konvencije], tvrdeći da je lišavanje slobode prije donošenja pravomoćne presude posebno osjetljivo pitanje i da se takav pritvor ne smije pretvoriti u kaznu zatvora. Dakle, [prema okrivljeniku] pritvor se može odrediti samo ako postoji velika vjerojatnost će se utvrditi krivnja i da će se izreći kazna, u slučajevima u kojima postoji osnovana sumnja da je okrivljenik počinio kazneno djelo i samo za potrebe pravilnog vođenja postupka, koji uvjeti nisu bili ispunjeni u ovome predmetu.

Suprotno žalbenim tvrdnjama, produljenje istražnog zatvora temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku nije protivno Ustavu ili članku 5. Europske konvencije o ljudskim pravima. Pritvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku ima preventivnu svrhu, odnosno lišavanje slobode počinitelja takvih teških kaznenih djela tako bi se, ako bi oni bili na slobodi, ugled pravosuđa i povjerenje javnosti u isto smanjili; njegova svrha nije izbjegavanje opasnosti od ometanja postupka.

[...]

Loše zdravstveno stanje okrivljenika ne dovodi u pitanje razumnost pritvora jer mu se odgovarajuća zdravstvena skrb, imajući u vidu da pati od kronične bolesti, može ponuditi u pritvoru, odnosno u zatvorskoj bolnici.“

35. Podnositelj zahtjeva osporio je rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske, tvrdeći da Vrhovni sud Republike Hrvatske nisu iznijeli mjerodavne ni dostatne razloge za njegov produljeni pritvor.

36. Dana 30. kolovoza 2011. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavnu tužbu podnositelja kao neosnovanu, potvrdivši rješenja Županijskog suda u Zagrebu i Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Mjerodavni dio rješenja glasi:

„S obzirom na nadležnost Vrhovnog suda Republike Hrvatske kao najvišeg suda koji osigurava dosljednu primjenu zakona i jednakost svih u njegovoj primjeni (članak 116. stavak 1. Ustava), vjerojatnost kazne zatvora u zadanom roku i posebno teške okolnosti kaznenog djela, Ustavni sud Republike Hrvatske utvrdio je da su Vrhovni sud Republike Hrvatske i Županijski sud u Zagrebu zadovoljili relevantna mišljenja i zahtjeve kada su produljili pritvor na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku [...]“

37. Dana 6. rujna 2011. godine, ponavljajući svoje prethodne tvrdnje, izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu produljilo je podnositeljev pritvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi).

38. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu na to rješenje Vrhovnom sudu Republike Hrvatske i dana 28. rujna 2011. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je njegovu žalbu kao neosnovanu na temelju toga što je u konkretnim okolnostima ovoga predmeta njegov pritvor još uvijek bio opravdan.

39. Dana 28. rujna 2011. godine, ponavljajući svoje prethodne tvrdnje, izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu produljilo je podnositeljev pritvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi) na temelju toga što su razlozi koji opravdavaju njegov pritvor još uvijek postojali.

40. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu na to rješenje i dana 14. prosinca 2011. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je njegovu žalbu kao neosnovanu, potvrdivši obrazloženje Županijskog suda u Zagrebu.

41. Dana 14. veljače 2012. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu svojim je rješenjem ponovno produljilo podnositeljev pritvor, pozivajući se na članak 102. stavak 1. točku 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi) i ponavljajući svoje prethodne tvrdnje.

42. Podnositelj zahtjeva osporio je to rješenje pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske i dana 29. veljače 2012. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je njegovu žalbu kao neosnovanu na temelju toga što nalazi Županijskog suda u Zagrebu nisu dovedeni u sumnju.

43. Podnositelj zahtjeva tada je podnio ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, tvrdeći kako njegov pritvor više nije bio opravdan i razmjeran.

44. Dana 18. travnja 2012. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu, potvrdivši produljenje njegovog pritvora. Međutim, Ustavni sud Republike Hrvatske naveo je da su niži sudovi bili dužni temeljito procijeniti sve okolnosti predmeta, a posebno zdravstveno stanje podnositelja zahtjeva, prilikom odlučivanja treba li se produljiti njegov istražni zatvor.

45. Dana 27. travnja 2012. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu produljilo je podnositeljev pritvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi), utvrdivši kako su okolnosti koje su opravdavale njegov pritvor još uvijek postojale. S obzirom na zdravstveno stanje podnositelja zahtjeva, navelo je da do tog trenutka ništa nije ukazivalo na to da on nije mogao dobiti odgovarajuće liječenje u pritvoru.

46. Podnositelj zahtjeva se žalio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske navodeći nedostatak odgovarajućeg obrazloženja u rješenju Županijskog suda u Zagrebu da mu se produlji pritvor.

47. Dana 21. svibnja 2012. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske prihvatio je podnositeljevu žalbu i vratio predmet Županijskom sudu u Zagrebu zbog toga što nije utvrdio sve mjerodavne činjenice koje se odnose na zdravstvenu skrb pruženu podnositelju zahtjeva u pritvoru.

48. U skladu s nalogom Vrhovnog suda Republike Hrvatske, izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu ponovno je ispitalo predmet. Dana 29. svibnja 2012. godine produljilo je podnositeljev pritvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi). S obzirom na zdravstveno stanje podnositelja zahtjeva, primijetilo je da je on dobio odgovarajuće liječenje u pritvoru.

49. Podnositelj zahtjeva osporio je to rješenje pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske. Dana 29. lipnja 2012. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske usvojio je njegovu žalbu te je vratio predmet Županijskom sudu u Zagrebu na ponovni postupak zbog nepostojanja relevantnog obrazloženja.

50. Dana 5. srpnja 2012. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu ukinulo je odluku o pritvoru podnositelja zahtjeva i naložilo da ga se odmah pusti na slobodu zbog toga što, iako su okolnosti slučaja opravdavale njegov pritvor, kvaliteta liječenja koje je primao u pritvoru nije bila adekvatna. Budući da je to moglo otvoriti pitanje na temelju članka 3. Konvencije, Županijski sud u Zagrebu smatrao je da je on trebao biti pušten na slobodu do početka suđenja. Posebice je naglasio:

„Dakle, u ovome predmetu prioritet treba dati vrijednostima zaštićenima člankom 3. Europske konvencije o ljudskim pravima zbog toga što se javni interes ne ogleda samo u osnovama za pritvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku, već i u zaštiti i primjeni vrijednosti predviđenih u citiranoj odredbi Europske konvencije o ljudskim pravima. U tom pogledu treba navesti vrijeme koje je proteklo od trenutka kada je prema optužnici kazneno djelo počinjeno, a posebno razdoblje koje je optuženik proveo u pritvoru, kao i moguće trajanje kaznenog postupka.“

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavno domaće pravo

1. Ustav

51. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine” br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010 i 5/2014) glase kako slijedi:

Članak 22.

„Čovjekova je sloboda i osobnost nepovrediva.

Nikomu se ne smije oduzeti ili ograničiti sloboda, osim kada je to određeno zakonom, o čemu odlučuje sud.”

2. Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske

52. Mjerodavna odredba Osnovnog krivičnog zakon Republike Hrvatske („Narodne novine” br. 53/1991, 39/1992, 91/1992 i 31/1993) propisuje:

Ratni zločini protiv civilnog stanovništva

Članak 120.

„(1) Tko kršeći pravila međunarodnoga prava za vrijeme rata, oružanoga sukoba ili okupacije naredi [...] da se civilno stanovništvo ubija, muči ili da se nečovječno postupa prema njemu, [...] da mu se nanose velike patnje ili ozljede tjelesnoga integriteta ili zdravlja, [...] da se primjenjuju mjere zastrašivanja i terora, uzimaju taoci, [...] protuzakonita zatvaranja [...] kaznit će se zatvorom od najmanje pet godina ili kaznom zatvora od dvadeset godina.“

3. Zakon o kaznenom postupku

53. Mjerodavni dio Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002, 62/2003, 178/2004 i 115/2006) glasi kako slijedi:

Općenite odredbe o pritvoru

Članak 101.

„(1) Pritvor može biti određen samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom.

(2) Čim prestanu razlozi zbog kojih je pritvor određen, pritvor se mora ukinuti i pritvorenika pustiti na slobodu.

(3) Pri odlučivanju o pritvoru, posebno o njegovu trajanju, vodit će se računa o razmjeru između težine počinjenoga kaznenog djela, kazne koja se, prema podacima kojima raspolaže sud, može očekivati u postupku i potrebe određivanja i trajanja pritvora.

4) Sudbena tijela pred kojima se vodi postupak postupat će u predmetima u kojima je određen pritvor posebno žurno, te po službenoj dužnosti paziti jesu li prestali razlozi i zakonski uvjeti za pritvor i u tom slučaju ga odmah ukinuti.“

Osnove za određivanje pritvora

Članak 102.

„(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo, pritvor se protiv te osobe može odrediti:

[...]

2. ako postoji osnovana sumnja da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, sudionike ili prikriivače,

[...]

4. ako su u pitanju kaznena djela: ubojstva, razbojništva, silovanja, terorizma, otmice, zlouporabe opojnih droga, iznude ili kojega drugoga kaznenog djela za koje zakon propisuje mogućnost izricanja kazne zatvora u trajanju od najmanje 12 godina, ako je to opravdano zbog načina izvršenja ili drugih posebno teških okolnosti djela;

...“

Žalba protiv rješenja o određivanju, ukidanju ili produljenju pritvora

Članak 110.

„(1) Žalbu protiv rješenja kojim se određuje, produljuje ili ukida pritvor mogu podnijeti okrivljenik, njegov branitelj i državni odvjetnik u roku od dva dana.“

B. Mjerodavna praksa

54. U svom rješenju br. U-III-3698/2003 od 28. rujna 2004. Ustavni sud Republike Hrvatske ispitaio je uvjete pod kojima je pritvor mogao biti određen i produljen na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi). Mjerodavni dio rješenja glasi:

„Pri svakom daljnjem produljenju pritvora moraju biti razmotrene sve okolnosti konkretnog slučaja [od strane nadležnog suda] kako bi se potvrdilo daljnje postojanje zakonske osnove za pritvor. Samo rješenje o produljenju pritvora mora biti obrazloženo i zasnovano na racionalnim razlozima koji to produljenje opravdavaju - sve s ciljem utvrđenja da je pritvor neophodna zakonska mjera koja jedina može osigurati nazočnost okrivljenika (optuženika) u daljnjem tijeku kaznenog postupka, odnosno da je pritvor potreban i opravdan, jer je potpuno razvidno da je u konkretnom slučaju zaštita određenog javnog (općeg) interesa tako važna i značajna da preteže, unatoč presumpciji nevinosti, nad ustavnim načelom nepovredivosti slobode čovjeka.“

55. Dana 28. srpnja 2010. godine Ustavni sud Republike Hrvatske, u predmetu br. U-III-3804/2010, odbio je ustavnu tužbu žalitelja koji je bio u pritvoru do suđenja temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi) na temelju optužbi za ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Mjerodavni dio rješenja glasi:

„Kazneno djelo iz članka 120. stavka 1. Osnovnog Krivičnog zakona Republike Hrvatske jedno je od najtežih kaznenih djela, koje u konkretnom slučaju zbog načina izvršenja i općenito zbog težine zapriječene kazne i iznimne težine štetnih posljedica, načelno, podrazumijeva i odgovarajuću složenost pa i trajanje kaznenog postupka, Ustavni sud je ocijenio da osporeno rješenje Vrhovnog suda udovoljava [Ustavu i mjerodavnom pravu].“

56. U svom rješenju br. Kž 174/11-4 od 8. travnja 2011. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske na sljedeći je način objasnio glavnu svrhu istražnog zatvora iz članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi):

„Pritvorska osnova iz članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku nije propisana sa ciljem da se otklone moguće opasnosti za pravodobno i nesmetano

vođenje kaznenog postupka, kao pritvorske osnove iz članka 102. stavka 1. točaka 1., 2. i 3. Zakona o kaznenom postupku. Svrha određivanja pritvora po ovoj zakonskoj osnovi, a što je njezina specifičnost, jest da se osobe čiji postupci izazivaju posebnu moralnu osudu ne zadržavaju na slobodi, zbog osude javnosti što bi umanjilo ugled i povjerenje u kazneno pravosuđe. [...]"

C. Mjerodavna domaća pravna teorija

57. U članku pod nazivom „Trajanje pritvora u svjetlu međunarodnih standarda te domaćeg prava i prakse“ Dr. Z. Đurđević i D. Tripalo objasnili su da je bila ustaljena praksa domaćih sudova da određuju pritvor temeljem članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi) samo u kontekstu specifičnih kaznenih djela koja su bila posebno ozbiljne prirode, u smislu načina na koji su počinjeni ili njihovih konkretnih posljedica. Također su napomenuli da je, iako to nije izričito navedeno u mjerodavnom domaćem pravu, povijesno i komparativno tumačenje mjerodavnih odredaba Zakona o kaznenom postupku dovelo do zaključka da je osnovni razlog za određivanje pritvora na osnovi težine optužbi bila zaštita javne sigurnosti i pravnog poretka u slučajevima najtežih kaznenih djela; ili, točnije, zaštita javnost od ozbiljnog uznemiravanja i osiguranje povjerenja javnosti u funkcioniranje pravosuđa (Z. Đurđević i D. Tripalo, „Trajanje pritvora u svjetlu međunarodnih standarda te domaćeg prava i prakse“, 13(2) *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu* (2006.), str. 573.-576.).

III. MJERODAVNI MEĐUNARODNI MATERIJALI

A. Vijeće Europe

58. Mjerodavni dio Preporuke Rec(2006)13 Odbora ministara državama članicama od 27. rujna 2006. godine o primjeni pritvora, uvjetima u kojima se izvršava i određenja zaštitnih mehanizama protiv zlouporabe propisuje:

„II. Primjena mjere pritvora

Opravdanje

6. Mjera pritvora općenito se primjenjuje samo u odnosu na osobe osumnjičene da su počinile neko kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora.

7. Mjera pritvora moguća je samo ako su ispunjena sva četiri niže navedena razloga:

a. postoji osnovana sumnja da su on ili ona počinili neko kazneno djelo; i

b. postoje značajni razlozi da se vjeruje da će on ili ona, ako bude pušten/a na slobodu, ili (i) pobjeći, ili (ii) počiniti neko teško kazneno djelo, ili (iii) miješati se u tijek sudskog postupka, ili (iv) predstavljati ozbiljnu prijetnju javnom redu; i

c. ako nije moguće primijeniti alternativne mjere kako bi se otklonili razlozi navedeni pod b.; i

d. ako je ovo korak koji se poduzima kao dio kaznenog postupka.

8. [1] Kako bi se utvrdilo postoje li razlozi iz Pravila 7b. ili nastavljaju li postojati, kao i mogu li se na zadovoljavajući način otkloniti primjenom alternativnih mjera, pravosudna tijela odgovorna za određivanje mjere pritvora primijenit će objektivne kriterije prilikom određivanja mjere pritvora, a ako je pritvor već određen, prilikom produljenja pritvora.

[2] Teret utvrđivanja postojanja značajnog rizika, kao i nemogućnost njegovog otklanjanja jest na tužiteljstvu ili na sucu istrage.

9. [1] Određivanje svakog rizika zasniva se na okolnostima svakog predmeta pojedinačno, s tim da se posebna pažnja posvećuje:

- a. prirodi i težini navodnog djela;
- b. potencijalnoj kazni u slučaju osude;
- c. starosnoj dobi, zdravstvenom stanju, karakteru, podrijetlu i osobnim i društvenim okolnostima osobe, osobito njezinim vezama sa zajednicom; i
- d. ponašanju osobe, posebno pitanja kako je ispunjavala neke obaveze koje su joj eventualno nametnute tijekom prethodnog kaznenog postupka.“

B. Sudska praksa međunarodnih kaznenih sudova

1. MKSJ

59. U nalogu za odbijanje zahtjeva za privremeno puštanje na slobodu, u predmetu *Tužitelj protiv Tihomira Blaškića*, br. IT-95-14, dana 20. prosinca 1996. godine Raspravno vijeće MKSJ-a presudilo je kako slijedi:

„**IMAJUĆI U VIDU** da i riječi iz ovog teksta i duh Statuta Međunarodnog suda zahtijevaju da pravni princip bude pritvor okrivljenika i da je puštanje na slobodu iznimka; da, u stvari, težina zločina koje kažnjava Međunarodni sud ne ostavlja prostora drugom tumačenju, čak i ako se temelji na općim pravnim načelima koja uređuju primjenjive odredbe u odnosu na nacionalne zakone koji se u načelu ne mogu prenijeti u međunarodno kazneno pravo; [...]“

60. U predmetu *Tužitelj protiv Rahima Ademija*, br. IT-01-46-PT mjerodavni dio naloga Raspravnog vijeća po zahtjevu za privremeno puštanje na slobodu od 20. veljače 2002. glasi:

„12. Osim onih uvjeta koje još uvijek sadrži, pravilo 65(B) je prvotno obuhvaćalo i uvjet da raspravno vijeće može naložiti privremeno puštanje na slobodu „samo u izuzetnim okolnostima“. Prema ovom se pravilu činilo da je pritvor pravilo, a ne iznimka. Međutim, u nekim odlukama koje su donijela raspravna vijeća došlo se do zaključka da je činjenica da teret leži na optuženiku, i da on mora pokazati da postoje izuzetne okolnosti da bi se odobrilo puštanje na slobodu, opravdana težinom zločina za koje se optuženik tereti i jedinstvenim okolnostima u kojima Međunarodni sud djeluje.

13. Zahtjev da se pokaže postojanje „izuzetnih okolnosti“ značio je u stvarnosti da su raspravna vijeća u vrlo rijetkim slučajevima odobrivala privremeno puštanje na slobodu. Ti su slučajevi svedeni na one u kojima su, primjerice, postojali vrlo konkretni i specifični razlozi koji su snažno prevagnuli u korist puštanja na slobodu.

Tako su, primjerice, prije usvajanja izmjene, raspravna vijeća prihvaćala bolesti opasne po život, ili teške bolesti optuženika ili najbližih članova obitelji, kao izuzetne okolnosti koje opravdavaju puštanje na slobodu, a bolesti manje teške prirode nisu prihvaćale. Kao što je rečeno, uvijek je na optuženiku ležao teret uvjeravanja raspravnog vijeća da takve okolnosti postoje. Ako je raspravno vijeće zaključilo da takvih okolnosti nema, nalog za puštanje ne bi bio izdan.

14. Nakon što je pravilo izmijenjeno, optuženik više nije morao pokazati da takve „izuzetne okolnosti“ postoje. Raspravna vijeća su, kako se čini, zauzela dva pristupa prema ovoj novoj odredbi. Većina raspravnih vijeća i dalje je smatrala da ova izmjena nije promijenila druge uvjete u pravilu i da privremeno puštanje na slobodu od tog trenutka nije postalo norma. Po njihovu je mišljenju potrebno razmotriti specifične okolnosti svakog predmeta u kontekstu pravila 65(B) kakvo ono sada jest. Na optuženiku je i dalje bio teret uvjeravanja raspravnog vijeća da su ispunjeni zahtjevi iz pravila 65(B). Neki su ovakav stav opravdavali specifičnim načinom na koji funkcionira Međunarodni sud i činjenicom da on nema moć da izvrši naloge za uhićenje. Drugi pristup je, čini se, bio sljedeći. Došlo se do zaključka da bi prema međunarodnim standardima o ljudskim pravima „pritvor prije suđenja *de jure* trebao biti iznimka, a ne pravilo, kada je riječ o progonu pred međunarodnim sudom.“ Predmetno Raspravno vijeće pozivalo se na činjenicu da se pri Međunarodnom sudu, s obzirom da nema mogućnosti izvršenja, „čini da je pritvor prije suđenja *de facto*... pravilo.“ Vijeće je uz to primijetilo da se mora uzeti u obzir da su posrijedi teška krivična djela. Međutim, zaključilo je da “svaki sustav obveznog pritvora prije suđenja je *per se* u suprotnosti s člankom 5. stavkom 3. Konvencije” (vidi *Ilijkov protiv Bugarske*, Europski sud za ljudska prava, Odluka od 26. srpnja 2001., st. 84). Zbog toga Raspravno vijeće mora tumačiti pravilo 65. uzimajući u obzir činjenice svakog pojedinačnog slučaja i konkretnu situaciju svakog ljudskog bića, a ne *in abstracto*.“

2. Međunarodni kazneni sud za Ruandu

61. U svojoj odluci po zahtjevu obrane za puštanje na slobodu u predmetu *Tužitelj protiv Théoneste Bagosore i drugih*, br. ICTR-98-41-T, 12. srpnja 2002. godine raspravno vijeće Međunarodnog kaznenog suda za Ruandu navelo je sljedeće:

„27. Vijeće napominje da u određenim okolnostima šestogodišnji pritvor može biti čimbenik u razmatranju izvanrednih okolnosti koje opravdavaju puštanje okrivljenika. Međutim, duljina sadašnjeg ili mogućeg budućeg pritvora okrivljenika ne može se smatrati značajnom u ovim okolnostima zbog toga što ni na koji način ne ublažava činjenicu da u pogledu okrivljenika koji se tereti za teška kaznena djela koja spadaju u stvarnu nadležnost ovog Suda i za koja mu se određuje najveća doživotna kazna zatvora, može postojati opasnost od bijega ili on može predstavljati prijetnju po svjedoka ili zajednicu ako bi ga se pustilo na slobodu. Prema pravilu 65. cilj je pritvora osigurati sigurnost zajednice i integritet u procesu suđenja. Vijeće primjećuje da je okrivljenik, čak i dok je bio u pritvoru, pronašao mogućnost da namjerno bude odsutan iz kaznenog postupka od 2. travnja 2002. godine.“

3. Međunarodni kazneni sud

62. Mjerodavni dio Odluke predraspravnog vijeća po zahtjevu za privremeno puštanje na slobodu Thomasa Lubanga Dyiloa od 18. listopada

2006., u predmetu *Tužitelj protiv Thomasa Lubanga Dyiloa*, br. ICC-01/04-01/06, glasi:

„**IMAJUĆI U VIDU** da se istražni zatvor ne može produljivati do nerazumne mjere; da se razumnost ne može ocjenjivati *in abstracto* već da ovisi o posebnim značajkama svakog konkretnog predmeta; i da je za procjenu razumnosti pritvora osobito važno procijeniti složenost predmeta; [...]“

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 5. STAVKA 3. KONVENCIJE

63. Podnositelj zahtjeva prigovorio je duljini svog pritvora i posebno da obrazloženja koja su dali nacionalni sudovi kad su produljivali njegov pritvor u razdoblju između 10. prosinca 2010. godine i 5. srpnja 2012. godine nisu bila mjerodavna i dostatna. Pozvao se na članak 5. stavak 3. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1. c) ovoga članka ... ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju.“

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

64. Vlada je tvrdila da podnositelj zahtjeva nije imao status žrtve, s obzirom da njegov pritvor nije bio pretjeran i nerazuman.

65. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je bio žrtva povrede Konvencije zbog njegovog neopravdanog istražnog zatvora.

2. Ocjena Suda

66. Sud ponavlja, što se tiče podnositeljevog statusa žrtve, da na temelju članka 34. Konvencije „[Sud] može primiti zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka [...]“ (vidi, na primjer, predmet *Burdov protiv Rusije* (br. 2), br. 33509/04, stavak 54., ECHR 2009). Riječ „žrtva“ u kontekstu članka 34. Konvencije označava osobu ili osobe koja/koje su izravno ili neizravno pogođene navodnom povredom (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, predmet *Vallianatos i drugi protiv Grčke* [VV], br. 29381/09 i 32684/09, stavak 47., ECHR 2013 (izvadci)).

67. U ovome je predmetu podnositelj zahtjeva prigovorio povredi članka 5. stavka 3. Konvencije u vezi sa svojim navodnim neopravdanim istražnim

zatvorom u razdoblju od 10. prosinca 2010. godine do 5. srpnja 2012. godine tijekom kaznenog postupka protiv sebe na temelju optužbi za ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Čini se kako Vlada to ne osporava, već je za nju bilo sporno predstavlja li to povredu citirane odredbe Konvencije.

68. Prema tome, budući da će se Vladina tvrdnja obrazložiti u daljnjem tekstu u ispitivanju osnovanosti prigovora podnositelja zahtjeva od strane Suda, te u nedostatku bilo kakvih mjerodavnih Vladinih tvrdnji u vezi statusa žrtve podnositelja zahtjeva na temelju članka 34. Konvencije, Sud odbacuje Vladin prigovor.

69. Sud primjećuje kako podnositeljev zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. a) Konvencije. Također primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

70. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da njegov pritvor u razdoblju između 10. prosinca 2010. i 5. srpnja 2012. godine nije bio temeljen na mjerodavnim i dostatnim razlozima jer nije postojalo ništa u odlukama domaćih sudova što ukazuje na to da bi njegovo puštanje iz pritvora bilo u suprotnosti s važnim javnim interesom ili da bi narušilo javni red. To je bilo osobito točno s obzirom na njegovo narušeno zdravstveno stanje, koje domaći sudovi nisu pravilno procijenili niti uzeli u obzir kada se određivali i produljivali njegov istražni zatvor. Štoviše, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, nikada nije postojala osnovana sumnja da je on počinio kazneno djelo o kojem je riječ, a tijekom postupka bio je izložen virulentnoj medijskoj kampanji.

71. S obzirom na osnovu određivanja pritvora na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (težina optužbi) podnositelj zahtjeva istaknuo je da je taj članak u biti dozvoljavao domaćim sudovima da određuju i produljuju njegov pritvor samo na osnovi osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo, a da ne ispituju sve mjerodavne okolnosti predmeta i dokažu postojanje mjerodavnih i dostatnih razloga koji opravdavaju njegov produljeni pritvor. To je, prema mišljenju podnositelja zahtjeva, bilo protivno zahtjevima članka 5. Konvencije.

(b) Vlada

72. Vlada je tvrdila kako je tijekom cijelog razdoblja pritvora podnositelja zahtjeva postojala osnovana sumnja da je on počinio predmetno ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Osim postojanja osnovane sumnje da je počinio zločine o kojima je riječ, on je tijekom istrage bio pritvoren na osnovi opasnosti od utjecaja na svjedoke i težine

optužbi. Naime, domaći sudovi ispitali su sve mjerodavne okolnosti predmeta i utvrdili da je postojala opasnost da je podnositelj zahtjeva mogao utjecati na svjedoke koji su trebali biti ispitani tijekom istrage. Nakon što su ispitani svjedoci, njegov pritvor više nije bio produljivan na toj osnovi.

73. Nadalje, Vlada je istaknula da je pritvor podnositelja zahtjeva do suđenja bio produljen na osnovi težine optužbi, koja je zajednički prihvaćena kao zakonska osnova za pritvor s ciljem sprečavanja svakog narušavanja javnog reda. Vlada je usporedila ovaj predmet s predmetom *Šuput protiv Hrvatske* (br. 49905/07, 31. svibnja 2011.), u kojem su domaći sudovi *in concreto* ispitali relevantne razloge koji opravdavaju podnositeljev istražni zatvor po toj osnovi. Interes javnosti bio je vidljiv iz širokog medijskog praćenja predmeta podnositelja zahtjeva te su stoga domaći sudovi pravilno utvrdili da je njegov pritvor morao biti produljen na osnovi konkretne težine optužbi protiv njega.

74. Konačno, Vlada je tvrdila da su domaći sudovi pokazali potrebnu revnost u vođenju postupka, uključujući procjenu zdravstvenog stanja podnositelja zahtjeva, te da, s obzirom na složenost predmeta, duljina njegovog istražnog zatvora nije bila ni prekomjerna ni nerazmjerna. To je pokazivala i činjenica da su domaći sudovi pustili podnositelja zahtjeva iz pritvora čim je prestalo biti opravdano da ga i dalje drže u pritvoru.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

75. Sud ponavlja kako je članak 5. Konvencije u prvom krugu temeljnih prava kojima se štiti tjelesna sigurnost pojedinca i kako se osobito mogu identificirati tri niti koje se provlače kroz praksu Suda: iscrpljena priroda izuzetaka, koji se moraju usko tumačiti i koji ne dopuštaju širok raspon opravdanja na temelju drugih odredbi (osobito članaka 8. do 11. Konvencije); opetovano naglašavanje zakonitosti zatvora u postupovnom i materijalnom smislu, što zahtijeva skrupulozno pridržavanje vladavine prava; i važnost promptnosti i brzine zahtijevanih sudskih kontrola sukladno članku 5. stavcima 3. i 4. (vidi, na primjer, *McKay protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 543/03, stavak 30., ECHR 2006-X).

76. Sud je opetovano presuđivao da se pitanje je li razdoblje pritvora razumno, na temelju drugoga dijela članka 5. stavka 3., ne može ocjenjivati *in abstracto*. Razumnost nastavka pritvora okrivljenika treba ocjenjivati u svakom predmetu. Nastavak pritvora može biti opravdan samo ako postoje konkretne naznake istinskog zahtjeva javnog interesa koji, ne dovodeći u pitanje predmnjevu nevinosti, preteže nad pravilom o poštovanju pojedinačne slobode (vidi, između drugih izvora, predmete *W. protiv Švicarske*, 26. siječnja 1993., serija A br. 254-A; *Kudla protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, stavak 110., ECHR 2000-XI; i *Idalov protiv Rusije* [VV], br. 5826/03, stavak 139., 22. svibnja 2012.).

77. Predmnjeva govori u prilog puštanju na slobodu. Drugi dio članka 5. stavka 3. ne dopušta sudskim tijelima vlasti odabir između suđenja okrivljeniku u razumnom roku i odobravanja njegovog uvjetnog puštanja na slobodu za vrijeme suđenja. Dok ne bude osuđen, okrivljenik se mora predmnijevati nevinim, a svrha odredbe koju se razmatra u biti je zahtjev da on bude uvjetno pušten na slobodu nakon što nastavak njegovog pritvora prestane biti razuman (vidi *Vlasov protiv Rusije*, br. 78146/01, stavak 104., 12. lipnja 2008., s daljnjim upućivanjima).

78. U prvom je redu na nacionalnim sudbenim vlastima osigurati da u danom predmetu istražni zatvor određen protiv okrivljenika ne premašuje razuman rok. One u tu svrhu moraju ispitati sve dokaze koji govore za ili protiv postojanja istinskog zahtjeva javnog interesa koji opravdava, uz dužno poštovanje načela predmnjeve nevinosti, odstupanje od pravila poštovanja pojedinačne slobode te ih moraju navesti u svojim odlukama kojima odbijaju zahtjeve za puštanje na slobodu. Sud je pozvan odlučiti je li došlo do povrede članka 5. stavka 3. Konvencije u biti na osnovi tih obrazloženja i činjenica koje podnositelj navede u svojim žalbama (vidi predmet *Labita protiv Italije* [VV], br. 26772/95, stavak 152., ECHR 2000-IV).

79. Tvrdnje za i protiv puštanja na slobodu ne smiju biti „općenite i apstraktne” (vidi predmet *Smirnova protiv Rusije*, br. 46133/99 i 48183/99, stavak 63., ECHR 2003-IX). Kad zakon predviđa predmnjevu u odnosu na činitelje mjerodavne za osnovu za nastavak pritvora, mora se uvjerljivo dokazati postojanje konkretnih činjenica koje pretežu nad pravilom poštivanja pojedinačne slobode (vidi predmet *Ilijkov protiv Bugarske*, br. 33977/96, stavak 84. *in fine*, 26. srpnja 2001.).

80. Neprekinuto postojanje osnovane sumnje da je uhićena osoba počinila djelo uvjet je *sine qua non* zakonitosti nastavka pritvora, ali nakon određenog proteka vremena ona više nije dovoljna. U takvim predmetima Sud mora utvrditi opravdavaju li još uvijek drugi razlozi izneseni od strane sudbenih vlasti lišavanje slobode. Kada su te osnove „mjerodavne” i „dovoljne“, Sud mora utvrditi i jesu li nadležna domaća tijela pokazala „posebnu revnost” u vođenju postupka (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, naprijed citirani predmet *Idalov*, stavak 140.; vidi također predmete , *B. protiv Austrije*, 28. ožujka 1990., stavak 42., Serija A br. 175; *Toth protiv Austrije*, 12. prosinca 1991., stavak 67., Serija A br. 224.; *Contrada protiv Italije*, 24. kolovoza 1998., stavak 54., *Izješća* 1998-V; *I.A. protiv Francuske*, 23. rujna 1998., stavak 102., *Izješća* 1998-VII; i *Krikunov protiv Rusije*, br. 13991/05, stavak 36., 4. prosinca 2014.).

(b) Primjena tih načela na ovaj predmet

81. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva bio uhićen i pritvoren 10. prosinca 2010. godine odlukom suca istrage (vidi prethodne stavke 19.-20.)

te da je pušten iz pritvora 5. srpnja 2012. godine odlukom izvanraspravnog vijeća Županijskog suda u Zagrebu (vidi prethodni stavak 50.).

82. Prema dobro utvrđenoj sudskoj praksi Suda, pri utvrđivanju duljine pritvora temeljem članka 5. stavka 3. Konvencije razdoblje koje treba razmotriti počinje na dan kad je okrivljeniku oduzeta sloboda i završava na dan kada je pušten (vidi, na primjer, predmet *Fešar protiv Češke Republike*, br. 76576/01, stavak 44., 13. studenoga 2008.) ili kada je utvrđena optužba, čak i ako je to učinio samo prvostupanjski sud (vidi predmet *Belevitskiy protiv Rusije*, br. 72967/01, stavak 99., 1. ožujka 2007.).

83. Sukladno navedenom, ukupno trajanje pritvora podnositelja zahtjeva koje treba uzeti u obzir iznosi jednu godinu, šest mjeseci i dvadeset pet dana.

(i) *Osnove za pritvor*

84. Sud primjećuje kako je u šestomjesečnom razdoblju između 10. prosinca 2010. godine i 10. lipnja 2011. godine, tijekom istraživanja navoda da je podnositelj zahtjeva počinio ratne zločine protiv civilnog stanovništva, pored postojanja osnovane sumnje da je počinio zločine o kojima je riječ, on bio pritvoren na osnovi opasnosti od utjecaja na svjedoke i težine optužbi (vidi prethodne stavke 19.-31.). Dana 10. lipnja 2011. godine, nakon što je Županijski sud u Zagrebu podigao optužnicu protiv njega za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, njegov je pritvor bio produljen na osnovi težine optužbi koje se odnose na javnu opasnost kaznenih djela o kojima je riječ i potrebu da se osigura povjerenje javnosti u pravosuđe. To je bila osnova da on ostane u pritvoru do puštanja na slobodu 5. srpnja 2012. godine (vidi prethodne stavke 32.-50.).

85. Sud primjećuje da je osnovana sumnja na kojoj su domaći sudovi temeljili svoje odluke proizlazila iz opsežnih materijala koje su dostavili policija i tijela kaznenog progona MKSJ-a (vidi prethodne stavke 6., 8. i 10.). U daljnjem tijeku istrage pribavljeni su dodatni opsežni dokazi (vidi prethodni stavak 11.), a postojanje osnovane sumnje da je podnositelj zahtjeva počinio zločine o kojima je riječ utvrdilo je izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu prilikom potvrđivanja optužnice protiv njega (vidi prethodni stavak 14.).

86. S obzirom na utvrđenja domaćih sudova koja se temelje na razumnim i uvjerljivim osnovama (vidi, suprotno tome, predmet *Ilgar Mammadov protiv Azerbajdžana*, br. 15172/13, stavak 97., 22. svibnja 2014.), Sud prihvaća da je tijekom razdoblja pritvora podnositelja zahtjeva postojala osnovana sumnja da je počinio ratne zločine protiv civilnog stanovništva.

87. U takvim će okolnostima Sud ispitati opravdavaju li još uvijek drugi razlozi izneseni od strane sudbenih vlasti lišavanje podnositelja zahtjeva slobode tijekom istrage i suđenja.

(*α*) Razdoblje između 10. prosinca 2010. godine i 10. lipnja 2011. godine (istraga)

88. Sud primjećuje da su u šestomjesečnom razdoblju između 10. prosinca 2010. godine i 10. lipnja 2011. godine, tijekom istraživanja navoda da je podnositelj zahtjeva počinio ratne zločine protiv civilnog stanovništva, nacionalni sudovi opravdavali njegov pritvor ne samo zbog prirode zločina koji su navodno počinjeni, već i zbog opasnost da bi, ako bude na slobodi, mogao utjecati na svjedoke koji su trebali biti ispitani tijekom istrage.

89. S tim u vezi Sud ponavlja da se pritvor na osnovi toga što bi se mogao izvršiti pritisak na svjedoke može prihvatiti u početnim fazama postupka (vidi predmet *Jarzyński protiv Poljske*, br. 15479/02, stavak 43., 4. listopada 2005.). Međutim, gledano dugoročno, zahtjevi istrage nisu dostatno opravdanje za pritvor osumnjičenika jer se u redovnom tijeku događaja navodni rizici smanjuju s protekom vremena, kako se provode izvidi, uzimaju iskazi i obavljaju provjere (vidi predmet *Clooth protiv Belgije*, 12. prosinca 1991., stavak 44., Serija A br. 225). Osim toga, na opasnost da bi okrivljenik mogao ometati pravilno vođenje postupka ne može se pozvati *in abstracto*; ona mora biti poduprta činjeničnim dokazima (vidi predmet *Becciev protiv Moldavije*, br. 9190/03, stavak 59., 4. listopada 2005.).

90. U ovome predmetu, u početnim fazama pritvora podnositelja zahtjeva, sudac istrage i izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu koje preispituje njegove odluke, navelo je točan broj i imena svjedoka koji trebaju biti ispitani tijekom istrage kao i razloge koji ukazuju na to da je postojala opasnost da bi podnositelj zahtjeva mogao utjecati na njih. Konkretno, istaknuli su kako je postojala velika opasnost da bi, kako bi smanjio svoju kaznenu odgovornost, podnositelj zahtjeva mogao izravno ili neizravno obratiti se i utjecati na svjedoke i žrtve koji su još uvijek osjećali tjeskobu i strah zbog teških zločina počinjenih protiv njih (vidi prethodne stavke 20. i 25.; i usporedi, suprotno tome, predmet, *Mikalauskas protiv Malte*, br. 4458/10, stavak 121., 23. srpnja 2013.).

91. Međutim, kako je istraga napredovala i svjedoci su bili ispitani, sudac istrage, pozivajući se na opasnost od utjecaja na svjedoke, jasno je naveo broj svjedoka koje je još trebalo ispitati (vidi prethodne stavke 26., 28. i 30.), a nakon završetka istrage pritvor podnositelja zahtjeva više nije produljivan na toj osnovi (vidi prethodni stavak 32.).

92. Slijedi da je pritvor podnositelja zahtjeva tijekom istrage u predmetnom razdoblju bio temeljen na mjerodavnim i dostatnim razlozima.

(*β*) Razdoblje između 10. lipnja 2011. godine i 5. srpnja 2012. godine (suđenje)

93. Sud primjećuje da su se nacionalni sudovi u svojim odlukama o produljenju pritvora podnositelja zahtjeva od 10. lipnja 2011. godine do 5. srpnja 2012. godine - osim na još uvijek postojeću osnovanu sumnju da je

počinio ratne zločine protiv civilnog stanovništva - pozivali na prirodu i težinu optužbi o kojima je riječ u vezi s javnom opasnošću i složenošću zločina (vidi prethodne stavke 32.-50.).

94. S tim u vezi Sud je opetovano smatrao da se, iako strogost sankcije s kojom je okrivljenik suočen jest mjerodavni element pri procjeni rizika od skrivanja ili ponovnog počinjenja djela, potrebu da se nastavi lišenje slobode ne može procijeniti iz čisto apstraktnog gledišta, uzimajući u obzir samo težinu djela (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, naprijed citirani predmet *Ilijkov*, stavak 81.; predmet *Khudoyorov protiv Rusije*, br. 6847/02, stavak 180., ECHR 2005-X; naprijed citirani predmet *Belevitskiy*, stavak 101., 1. ožujka 2007.; te predmete *Getoš-Magdić protiv Hrvatske* br. 56305/08, stavak 85., 2. prosinca 2010.; i *Sigarev protiv Rusije*, br. 53812/10, stavak 53., 30. listopada 2014.).

95. Ovo je posebno točno u slučajevima u kojima se pritvor određuje ili produljuje pozivajući se na težinu optužbi bez davanja ikakvog relevantnog objašnjenja koje se odnosi na posebne okolnosti predmeta (vidi, primjerice, predmet *Orban protiv Hrvatske*, br. 56111/12, stavak 58., 19. prosinca 2013.). To se također odnosi i na predmete u kojima karakterizaciju činjenica u pravu, a time i kaznu s kojom se okrivljenik suočava, određuje tužiteljstvo bez sudskog preispitivanja podržavaju li pribavljeni dokazi osnovanu sumnju da je okrivljenik počinio navodno kazneno djelo (vidi naprijed citirani predmet *Ilijkov*, stavak 81.; predmet *Veliyev protiv Rusije*, br. 24202/05, stavak 148., 24. lipnja 2010.; i suprotno tome, predmet *J.M. protiv Danske*, br. 34421/09, stavak 62., 13. studenoga 2012.); isto tako, u kojima je mjera pritvora povezana sa sustavom obvezatnog pritvora koji je *per se* nespojiv s člankom 5. stavkom 3. Konvencije (vidi predmete *Rokhlina protiv Rusije*, br. 54071/00, stavci 66.-67., 7. travnja 2005.), ili u kojima se na težinu optužbi ili težinu kazne poziva kao na odlučujući čimbenik koji opravdava nerazumno produljena razdoblja zadržavanja u pritvoru (vidi, na primjer, predmete *Jėčius protiv Litve*, br. 34578/97, stavak 94., ECHR 2000-IX; i *Sutyagin protiv Rusije*, br. 30024/02, stavci 142.-143., 3. svibnja 2011.).

96. Međutim, u nekim slučajevima koji se odnose na posebno teška kaznena djela, vrsta i težina optužbi protiv tuženika predstavljaju čimbenik koji preteže nad njegovim puštanjem na slobodu, a u korist određivanja pritvora protiv njega (vidi, primjerice, predmete *Van der Tang protiv Španjolske*, 13. srpnja 1995., stavci 61.-63., Serija A br. 321; *Dudek protiv Poljske*, br. 633/03, stavak 38., 4. svibnja 2006.; i *Kusyk protiv Poljske*, br. 7347/02, stavak 38., 24. listopada 2006.). Doista, uzimanje u obzir težine optužbi može dovesti do zaključka da postoje neke druge povezane zakonske osnove za pritvor, kao što je zaštita od uznemiravanja javnog reda (vidi predmet *Letellier v. France*, 26. June 1991., stavak 51., Serija A br. 207; naprijed citirani predmet *I.A.*, stavak 104., *Izvjeshća o presudama i*

odlukama 1998-VII) ili smisao pravde u javnosti (vidi naprijed citirani predmet *J.M.*, stavak 62.).

97. Sukladno navedenom, u predmetima *Getoš-Magdić* i *Šuput* (oba naprijed citirana) glede prigovora na produljeni istražni zatvor u kaznenom postupku na temelju optužbi za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, u kojem se produljenje temeljilo isključivo na težini optužbi, Sud je pridao poseban značaj ozbiljnosti zločina o kojem je riječ te prirodi i težini optužbi protiv podnositelja zahtjeva. Posebice je primijetio da članak 102. stavak 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku nije propisivao obvezatnu mjeru pritvora, te da su domaći sudovi detaljno ispitali posebnu težinu konkretnih okolnosti predmeta. Dakle, s obzirom da pritvor na osnovi težine optužbi nije trajao pretjerano dugo u tim okolnostima, te s obzirom na težinu kaznenog djela o kojem je riječ i prirodu i težinu optužbi protiv podnositelja zahtjeva, Sud je smatrao da je pozivanje domaćih tijela isključivo na težinu optužbi bila mjerodavna osnova za pritvor podnositelja zahtjeva (vidi naprijed citirane predmete *Getoš-Magdić*, stavci 80.-91., i *Šuput*, stavci 101.-10.).

98. Uzimajući u obzir prethodno navedeno, ovaj se predmet razlikuje od sudske prakse Suda u kojoj je Sud utvrdio da je pozivanje domaćih sudova na težinu optužbi ili težinu kazne kao odlučujući čimbenik za opravdavanje dugih razdoblja zadržavanja u pritvoru povrijedilo članak 5. stavak 3. Ovaj se zaključak temelji na sljedećim razlozima.

99. Sud prvo primjećuje, kao što je uočio u predmetima *Getoš-Magdić* i *Šuput*, da je članak 102. stavak 1. točka 4. Zakona o kaznenom postupku, na koji su se domaći sudovi pozivali pri produljenju pritvora podnositelja zahtjeva, predviđao mogućnost pritvora ako je postojala osnovana sumnja da je okrivljenik počinio kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora od najmanje dvanaest godina i ako je pritvor bio opravdan načinom na koji je zločin bio počinjen ili drugim osobito teškim okolnostima (vidi prethodni stavak 53.). Ta odredba stoga nije propisivala obvezatan pritvor niti je bila primijenjena u tom smislu u predmetu podnositelja zahtjeva (usporedi naprijed citirane predmete *Getoš-Magdić*, stavci 82.-84., i *Šuput*, stavci 103.-05.).

100. Umjesto toga, pritvor podnositelja zahtjeva bio je produljen na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku zbog toga što je bio optužen za vrlo teški zločin za koji se može izreći kazna zatvora od dvadeset godina (vidi prethodni stavak 52.), te pozivanjem sudova na konkretne elemente optužbi protiv njega. Konkretno, nacionalni sudovi opetovano su detaljno obrazložili optužbe protiv podnositelja zahtjeva. Naveli su razmatranja kao što je činjenica da su se optužbe odnosile na njegove postupke i propuste u svojstvu službene osobe u Ministarstvu unutarnjih poslova i zapovjednika pričuvne policijske jedinice. Također su naveli činjenicu da je jedinica pod njegovim zapovjedništvom navodno uzimala novac i dragocjenosti od svojih žrtava (automobili, nakit,

kućanski aparati), te ih je nakon toga mučila, ponekad izživljavanjem elektrošokovima putem indukcijskog telefona, razrezivanjem mišića i stavljanjem žica na otvorene rane, teškim premlaćivanjem, fizičkim zlostavljanjem, poniženjem i zaključavanjem u sobama bez kreveta ili sanitarnih čvorova. Jedinica je navodno izvršavala i pogubljenja po kratkom postupku, uključujući ubojstvo dvanaestogodišnje djevojčice i njezine obitelji, kao i ubojstva i zlostavljanja više od dvadeset drugih civila (vidi prethodne stavke 25., 32. i 34.).

101. Slijedi da se ne može reći da su osnove na koje se pozivaju nacionalni sudovi bile navedene *in abstracto* niti se može reći da su oni u bilo kojem trenutku odredili ili produljili pritvor podnositelja zahtjeva na jednakim ili stereotipnim osnovama, koristeći neke prethodno postojeće obrasce ili formalistički i apstraktni jezik (usporedi naprijed citirane predmete *Getoš-Magdić*, stavak 86., i *Šuput*, stavak 107.; te, suprotno tome, predmet *Firat protiv Turske*, br. 37291/04, stavak 24., 30. lipnja 2009.).

102. S tim u vezi Sud također primjećuje da, za razliku od nekih drugih pravnih sustava u kojima se kazna s kojom se okrivljenik suočava određuje tužiteljstvo bez ikakvog sudskog preispitivanja (vidi, na primjer, predmet, *Artemov protiv Rusije*, br. 14945/03, stavak 77., 3. travnja 2014.), u hrvatskom pravnom sustavu, iako je javno tužiteljstvo odgovorno za sastavljanje optužnice, na domaćim je sudovima da tijekom istražnog zatvora redovito provjeravaju postojanje osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo o kojemu je riječ. Pri tome oni moraju preispitati jesu li konkretne optužbe protiv okrivljenika podržane mjerodavnim dokazima (vidi prethodne stavke 13.-14. i 54.-55.; usporedi naprijed citirani predmet *J.M.*, stavak 62.).

103. Nadalje, Sud primjećuje da je prilikom preispitivanja kontinuiranog pritvora podnositelja zahtjeva na osnovi težine optužbi Vrhovni sud Republike Hrvatske istaknuo da je, s obzirom na težinu konkretnih optužbi protiv njega, njegovo zadržavanje u pritvoru bilo potrebno kako bi se očuvao javni red, to jest ugled pravosuđa i povjerenje javnosti u isto, što bi se moglo smanjiti ako bi navodni počinitelji kaznenih djela poput ratnih zločina protiv civilnog stanovništva bili na slobodi (vidi prethodne stavke 34. i 53.; i usporedi naprijed citirani predmet *J.M.*, stavak 62.; i, suprotno tome, naprijed citirani predmet *Orban*, stavak 61.).

104. S tim u vezi Sud primjećuje da iako razmatranja kao što su sprječavanje javne uznemirenosti i zaštita javnog reda nisu izričito navedeni u mjerodavnom domaćem pravu (vidi predmet *Peša protiv Hrvatske*, br. 40523/08, stavak 103., 8. travnja 2010.), ona se obično smatraju temeljnim razlozima da se uzme u obzir određivanje i produljivanje istražnog zatvora na temelju članka 102. stavka 1. točke 4. Zakona o kaznenom postupku (vidi prethodne stavke 56. i 57.). Sprječavanje prijetnje za javni red obično se smatra legitimnom osnovom za pritvor (vidi prethodni stavak 58.) i kao takva je prihvaćena u sudskoj praksi Suda (vidi, na primjer, naprijed citirani

predmet *Peša*, stavak 101., i naprijed citirani predmet *J.M.*, stavak 62., u kojem se radilo o očuvanju smisla pravde u javnosti), i u praksi međunarodnog kaznenog prava (vidi, primjerice, prethodni stavak 61.). Doista, s obzirom na specifičnu prirodu optužbi za ratne zločine protiv civilnog stanovništva, ova osnova za pritvor posebice se pojavljuje u odnosu na slučajeve koji uključuju optužbe za takve teške povrede temeljnih ljudskih prava koje najčešće izazivaju posebnu moralnu osudu od strane opće javnosti (vidi prethodne stavke 56. i 97.).

105. Međutim, kao što je Sud po prvi put objasnio u (naprijed citiranom) predmetu *Letellier*, ova osnova se može smatrati mjerodavnom i dovoljnom samo ako se ona temelji na činjenicama koje mogu ukazati na to da bi puštanje okrivljenika na slobodu stvarno ugrozilo javni red. Dodatno, pritvor će i dalje biti legitiman samo ako javni red stvarno ostaje ugrožen. Njegov nastavak ne može biti korišten kao preteča zatvorske kazne (vidi, na primjer, naprijed citirani predmet *Letellier*, stavak 51.; i naprijed citirani predmet *I.A.*, stavak 104.; i predmet *Kemmache protiv Francuske (br. 1 i br. 2)*, 27. rujna 1991., stavak 52., Serija A br. 218).

106. U ovome predmetu zaključak Vrhovnog suda Republike Hrvatske glede mogućnosti da bi javni red mogao biti ugrožen temelji se na nalazima Županijskog suda u Zagrebu o određenim činjenicama koje se odnose na konkretne optužbe protiv podnositelja zahtjeva, a posebno utjecaju na žrtve i posebno teškim okolnostima u kojima su počinjeni navodni zločini (vidi prethodne stavke 32. i 34.). Te su se optužbe posebno odnosile na proizvoljno lišavanje slobode, nezakonito oduzimanje imovine, teška djela zlostavljanja i pogubljenja civila po kratkom postupku, uključujući djecu.

107. Stoga je razumno pretpostaviti da je postojala opasnost od javne uznemirenosti i uznemiravanja javnog reda u slučaju puštanja na slobodu navodnog počinitelja tih zločina, koja je morala razumno postojati tijekom razdoblja u kojem je podnositelj zahtjeva bio u pritvoru do suđenja (usporedi predmet *Tomasi protiv Francuske*, 27. kolovoza 1992., stavak 91., Serija A br. 241-A). Ovo još više s obzirom na neosporno širok javni interes i opću relevantnost podnositeljevog predmeta (vidi prethodne stavke 6., 70. i 73.), kao i činjenicu da su zločini o kojim je riječ predstavljali negiranje samih temelja Konvencije koji proizvode dugotrajne učinke (vidi pristup u predmetu *Janowiec i drugi protiv Rusije* [VV], br. 55508/07 i 29520/09, stavci 150.-51., ECHR 2013; vidi dodatno predmet *Marguš protiv Hrvatske* [VV], br. 4455/10, stavak 133., ECHR 2014 (izvadci)).

108. Konačno, Sud priznaje da su nacionalni sudovi također ispitali relevantna pitanja koja se odnose na trajanje i razloge za pritvor podnositelja zahtjeva. Pregledali su opravdanost kontinuiranog pritvora podnositelja zahtjeva i iz perspektive Konvencije (vidi prethodni stavak 34.), a nakon što je njegov pritvor prestao biti opravdan s obzirom na njegovo zdravstveno stanje, Županijski sud u Zagrebu odmah je naložio njegovo puštanje (vidi prethodni stavak 50.; i usporedi naprijed citirani

predmet *Getoš-Magdić*, stavak 88.). Dakle, okončao je situaciju kojoj je podnositelj zahtjeva prigovarao.

(ii) Vođenje postupka

109. Ostaje utvrditi jesu li domaća tijela pokazala „posebnu revnost“ u vođenju postupka.

110. U tom pogledu Sud primjećuje da je kazneni predmet o kojemu je riječ bio vrlo složen, zahtijevao je prikupljanje i ispitivanje opsežne dokumentacije i materijalnih dokaza te je postojala potreba da se traži mišljenje vještaka glede pitanja analize DNK i ispitivanja velikog broja svjedoka; za neka od njih je bila potrebna međunarodna pravna pomoć u kaznenim stvarima (vidi prethodni stavak 11.).

111. Sud također primjećuje da su domaća tijela revno provela sve mjerodavne postupovne radnje i da ne pronalazi ništa što bi mu omogućilo da ih kritizira zbog nepoštivanja „posebne revnosti“ u postupanju s predmetom podnositelja zahtjeva.

112. S obzirom na takvu pozadinu i u posebnim okolnostima ovoga predmeta, Sud smatra da se istražni zatvor određen protiv podnositelja zahtjeva, tijekom razdoblja u kojem je bio u pritvoru, temeljio na mjerodavnim i dostatnim razlozima, uz dužno poštovanje zahtjeva „posebne revnosti“ u postupku.

113. Sud stoga nalazi da nije došlo do povrede članka 5. stavka 3. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *Presuđuje* da nije došlo do povrede članka 5. stavka 3. Konvencije.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 26. travnja 2016. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica

Prijevod, lekturu i pravnu redakturu napravila prevoditeljska agencija „Ciklopea“ d.o.o. Zagreb. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava nije odgovoran za točnost prijevoda i sadržaja.